

Gosse Veninga over doelstellingen van het Dairy Breeding Center

‘Jaarlijks 20.000 embryo’s ontwikkelen’

Het Dairy Breeding Center van CRV is bijna operationeel. De locatie in Wirdum (FR) herbergt inmiddels een groot aantal pinken en het lab wordt in september opgestart. Melkvee sprak de verantwoordelijke man Gosse Veninga over de doelstellingen. „Als coöperatie heb je de plicht om breedte in het fokprogramma te houden.”

Wie zich wel eens in de omgeving van Leeuwarden begeeft, heeft ongetwijfeld het nieuwe Dairy Breeding Center van CRV zien liggen. De stallen bevinden zich pal naast het eind 2014 verzezen knooppunt Werpsterhoek, dat deel uitmaakt van de Haak om Leeuwarden. De locatie herbergt beloftevol vrouwelijk jongvee, welke de volgende generatie fokstieren en stiermoeders moet voortbrengen (of vormen) en een ruim ingericht laboratorium. Het volledig nieuw gebouwde kernfokbedrijf kwam op de plaats van een bestaande boerderij, waarvan alleen

het karakteristieke woonhuis bewaard is gebleven. „We gaan nog even kijken wie daar gaat wonen”, aldus manager genetische producten Gosse Veninga. Hij is binnen CRV verantwoordelijk voor productontwikkeling, embryowinning en -productie, spermawinning en -distributie en de veterinaire zaken.

Verschiede diersoorten

Veninga bekleedt de functie sinds twee jaar, nadat hij na zijn Wageningse fokkerijopleiding aanvankelijk in de varkens-, zalm- en

vleeskuikenfokkerij werkzaam was. „Ik werkte voor Nutreco en heb ook nog een aantal jaren voor pluimveefokbedrijf Cobb gewerkt. Maar ik heb toch de meeste interesse voor de melkveehouderij en kwam zo bij CRV terecht.” De manager is afkomstig van een melkveebedrijf in het Friese Abbega, wat nu door zijn broer wordt gerund. Veninga zegt voordeel te hebben van het feit dat hij met verschillende diersoorten heeft gewerkt. „Ik zie steeds meer overeenkomsten en je kunt een hoop leren van andere diersoorten.” Gevraagd naar een voorbeeld noemt

Veninga de voerefficiëntie. „Het is een moeilijk te meten kenmerk en er wordt binnen de verschillende diersoorten veel aan gewerkt.” Veninga denkt dat de voerkosten in de melkveehouderij er enkele centen naar beneden mee zouden moeten kunnen. Het risico bestaat dat je door te fokken op steeds minder voer per kilo melk een kwetsbare koe krijgt. „Dat kun je voorkomen door je fokdoel goed uit te balanceren”, meent de geboren Fries. „Je moet je ook niet blindstaren op voerefficiëntie, een hoge levensproductie en goede gezondheidskenmerken zijn ook belangrijk.”

Voerefficiëntie

Steeds meer boeren zitten van overheidswege ruim in hun grond en dus in het ruwvoer en dat roept de vraag op of voerefficiëntie überhaupt wel zo belangrijk is in relatie tot andere kenmerken. Veehouders vinden het doorgaans belangrijk dat de koeien flink ruwvoer kunnen verstouwen en met fokken op productie, fok je ook op efficiëntie. „Je zou de productie en efficiëntie meer in balans kunnen brengen met het gewicht van de koeien, ze moeten niet te groot worden”, aldus Veninga. Bij de suggestie of het Jersey-ras dan niet interessant is, stelt hij dat in Nederland een hoge productie belangrijk is. „Nederland is een intensief land. Je komt in veel gevallen het verst als je de kosten door veel liters kunt delen. Bij een low input-systeem kan een ander ras interessant zijn.” Veninga wijst er tevens op dat veehouders krachtvoer aankopen en efficiëntere koeien dus altijd interessant zijn. „Veehouders zouden misschien zelf krachtvoer kunnen telen als ze te veel grasland hebben. Als ze met minder voer dezelfde hoeveelheid melk kunnen produceren, komt er ruimte voor andere teelten als maïs, luzerne of voederbieten.” Hij wijst er bovendien op dat de zuivelindustrie de ‘carbon footprint’ wil reduceren ‘en dat lukt als we de efficiëntie omhoog weten te brengen’. „FrieslandCampina wil monovergisters stimuleren en komt daarmee op een beperkt aantal bedrijven, terwijl wij via de fokkerij overal komen. Ons bereik is heel groot.”

Kritiek

Waar Veninga voordeel zegt te hebben van zijn verleden, waarin hij met andere diersoorten heeft gewerkt, krijgt CRV ook wel eens kritiek dat er juist te weinig ‘echte koeienmensen’ aan de top van de organisatie staan. „Het is belangrijk dat je theorie en praktijk goed combineert. We moeten goed luisteren naar wat belangrijk is bij veehouders en dat vertalen in een fokprogramma”, aldus Veninga. Hij wijst erop dat de nucleus een groot deel van het CRV-fokprogramma vormt en dat deze is geconcentreerd op het nieuwe Dairy Breeding Center, waar de eerste pinken inmiddels lopen en ook het grote laboratorium klaar is om in september in gebruik genomen

te worden. „Er is ruimte voor 400 dieren en ons doel is daarmee jaarlijks 20.000 embryo’s te ontwikkelen. Overigens worden extern gewonnen eicellen ook hier in het lab ontwikkeld.” De vaarskalveren komen vanaf een leeftijd van drie tot vier maanden binnen in Wirdum en blijven er tot een leeftijd van anderhalf tot twee jaar, afhankelijk van het genetische niveau van de dieren. „De oude locatie in Terwispeel was te krap. Voor een top embryo-productie moet ook de huisvesting in orde zijn.”

Delta Satelliet

Veehouders die deelnemen aan het Delta Satelliet-programma ontvangen jaarlijks veertig embryo’s, waarvan CRV de echte toppers terugkoopt en waarvan de vrouwelijke dieren naar Wirdum gaan. De overige dieren mogen de deelnemers houden. Veninga schat dat 80 procent van de dieren in Wirdum afkomstig is uit dit programma en dat de overige dieren van andere melkveebedrijven uit Nederland, Vlaanderen en Duitsland komen. Ook komen er dieren uit Tsjechië, waar CRV eveneens een vestiging en satellietbedrijven heeft. Dieren die na verloop van tijd ‘klaar’ zijn in Wirdum, worden verdeeld over de negen testbedrijven (zeven in Nederland en twee in Vlaanderen) van de organisatie. „Dat heeft als voordeel

Inteeltprobleem is in de Verenigde Staten groter dan hier

dat we de dieren kunnen blijven volgen, we willen namelijk dat de dieren ook in de praktijk presteren.” Niet van alle opgelegde kalveren worden uiteindelijk embryo’s gewonnen, zoals CRV ook niet elke aangekochte stier uiteindelijk inzet. „Dat hangt onder andere af van de hoogte van de indexen, die aan verandering onderhevig zijn. Elke indexdraai vormt weer een selectiemoment. De fokwaarden kunnen soms veranderen, waardoor het niet langer interessant is om een pink nog te spoelen. Maar met de echte toppers gaan we lang door.”

Genomic index

Belangrijk bij de selectie van kalveren is uiteraard de genomic index. Een stamboom met hoge indexen (en dus jonge dieren) is volgens Veninga geen absolute voorwaarde voor een hoge genomic index, maar helpt daarbij wel. Toch blijkt de organisatie ook nadrukkelijk op zoek naar breedte qua bloedvoering. „Het doel is een hoge genoomtest met voldoende bloedspreading tussen de dieren.” Veninga trekt de parallel met de varkens- en kippenfokkerij waarin

men met gesloten populaties werkt; in de melkveehouderij is dat anders. „Het voordeel van een open populatie is dat iedereen overal gebruik van kan maken, het nadeel is dat niemand zich verantwoordelijk voelt.” Volgens Veninga is het inteeltprobleem in de Verenigde Staten daarom groter dan hier. „De verantwoordelijkheid wordt daar minder gevoeld dan bij ons en de focus op een hoge TPI is er sterker. Bij ons heeft de index ook aandacht, maar het profiel van stieren (hoe de index is opgebouwd, red.) is zeker zo belangrijk.” Hij geeft aan dat het doel van de nieuwe locatie is om flink embryo’s te produceren voor nieuwe topstieren, qua fokwaarden en in de breedte. „Om nieuwe toppers te krijgen, heb je een bepaalde omvang nodig. Die is ook nodig om genetische spreiding te houden, nu zijn er bijvoorbeeld veel stieren met Bookem en Balisto-bloed. Als coöperatie heb je de plicht om breedte in het fokprogramma te houden.”

Oudere koeien

Hoewel CRV bloedspreading volgens Veninga hoog in het vaandel heeft, blijft het bijzonder dat er hoofdzakelijk pinken in aanmerking lijken te komen om de volgende generatie fokstieren voort te brengen. Er ligt al enkele jaren een doelstelling om de levensduur van de veestapels te verhogen en dan klinkt het logisch om in dat kader zeker ook oudere koeien te benutten, dieren die al hebben bewezen probleemloos oud te kunnen worden. „Er worden nog steeds wel een aantal oudere dieren ingezet als de fokwaarden hoog zijn”, reageert Veninga. „Een stier als Danno kan de concurrentie met de jonge genoomstieren bijvoorbeeld prima aan.” Verder wijst Veninga op de belangrijkste redenen van afvoer: vruchtbaarheid, klauwgezondheid, uiergezondheid en melkproductie. „We zoeken juist jonge dieren die een hoge genoomscore hebben voor die kenmerken en waarvan de moeders duidelijk bovengemiddeld presteren”, legt hij uit. „En om de betrouwbaarheid te verbeteren, gebruiken we veel data van oudere koeien en hebben we

Pinken die klaarstaan voor de embryowinning. Op de maandag en de donderdag worden er pinken gespoeld en eicellen gewonnen.

„De oude locatie in Terwispeel was te krap. Voor een top embryoproductie moet ook de huisvesting perfect in orde zijn”, aldus Gosse Veninga. Op de locatie (stallen en lab) wordt het werk door zo'n 17 medewerkers rondgezet.

vooral extra data nodig op het gebied van klauwgezondheid, denk daarbij aan de registratie van klauwproblemen binnen DigiKlauw.”

Dat de zogenaamde bloemetjes buiten het perk – potentiële toppers met een duidelijk afwijkende bloedvoering – gemist worden door de sterke focus op genomics, bestrijdt hij. Het tegendeel is volgens hem waar. „We zijn juist beter in staat ze te vinden. Met de genomtest testen we meer dan 3.000 stieren, veel meer dan vroeger. Wel is het zo dat we met zestig stieren per jaar duidelijk minder stieren vermarkten dan voorheen.”

Outcross

Veninga geeft aan dat het niet moeilijk is om een outcross stier te maken. „Het probleem is dat wanneer de index van een outcross stier niet hoog genoeg is, hij nauwelijks wordt gebruikt. Voldoende inzet is dus de uitdaging”, aldus de manager genetische producten. „Het is belangrijk om genoeg variatie in stiervaders aan te brengen en te zorgen dat de stieren gebruikt worden. Je kunt dat voor elkaar krijgen door de focus erop te leggen en in het verhaal naar de veehouder er genoeg aandacht op te vestigen.” Volgens Veninga biedt de CRV-stierenkaart overigens genoeg variatie. „Inteelt is binnen de Holstein-populatie op dit moment geen probleem, al moeten we wel ons best blijven doen om te voorkomen dat het in de toekomst een probleem wordt. Bij goed gebruik van de genomics-techniek hoeft de inteelt niet extra toe te nemen.” De centrale focus van CRV ligt op efficiëntie en gezondheid en verder heeft de organisatie haar fokprogramma in vijf segmenten ingedeeld: levensproductie, eiwit, gemiddelde (hoogte)maat, gezondheid en exterieur. En

waar de focus nu nog vooral op het verkopen van sperma ligt, verwacht Veninga dat de afzet van embryo's in stapjes gaat toenemen. „Die worden belangrijker om de efficiëntie en de gezondheid op de bedrijven te verbeteren. Je gaat dan sneller vooruit dan op basis van alleen sperma”, redeneert hij.

Stierenstallen

Naast de bouw van het Dairy Breeding Center zijn de stierenstallen in Giekerk en Harfsen onlangs ook gerenoveerd. „Nu wordt er gemakkelijker geschakeld tussen het dekken of op rust”, vertelt Veninga. „In het verleden produceerden jonge stieren enkele duizenden rietjes, waarna ze naar de wachtstal verhuisden, nu blijven ze op locatie.” Het vroegere proef-, wacht- en fokstierensysteem blijkt daarmee nog niet helemaal van de baan. „De jonge toppers worden doorgebruikt, maar er gaat ook een categorie op rust. Bijvoorbeeld stieren met een afwijkende bloedvoering, waarvan we verwachten dat er in de toekomst vraag naar komt op basis van dochterinformatie.” Het kan ook zijn dat jonge stieren voortijdig worden afgevoerd. Negen maanden na inzet worden de kalveren geboren en als

die geboorten zwaar zijn, 'denk aan een fokwaarde voor geboortegemak van 92', kan dat het geval zijn. Het koude stierensysteem – daarbij worden alle stieren na een bepaalde spermaproductie op jonge leeftijd geslacht – blijkt overigens niet aan de orde voor het Holstein-fokprogramma. „Er is nog vraag naar fokstieren.” Dat deze dochtergeteste stieren soms maar kort op de stierenkaart staan, heeft volgens Veninga alles te maken met de vraag en het genetische niveau.

Daguitje

De kans dat een individuele melkveehouder een topper in huis heeft, is nog steeds aanwezig, al is de kans op interesse vanuit CRV klein vanwege het hoge vereiste genetische niveau en de snelheid in de fokkerij. Dat neemt niet weg dat belangstellenden in de nabije toekomst een kijkje kunnen nemen op het Dairy Breeding Center, waarbij veehouders bijvoorbeeld in studiegroepvorm ontvangen zullen worden. De locatie heeft synergievoordelen door de nabijheid van andere innovatieve bedrijven als de Dairy Campus en het is volgens Veninga dan ook goed denkbaar dat bezoeken worden gecombineerd in de vorm van een 'daguitje'. ■

Links de ontvangstruimte met daarin het laboratorium, daarachter parallel aan elkaar twee productiestallen (de ene valt weg achter de ontvangstruimte) en helemaal achteraan de quarantainestall, waar de kalveren eerst vier weken verblijven.

